

Г.В. Дейниченко, д-р техн. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)
З.О. Мазняк, канд. техн. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

АНАЛІЗ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ ТА ЇЇ РОЛЬ У РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Освіта в умовах ХХІ століття набуває особливої соціальної сили, оскільки саме вона виступає ціннісно-методологічним чинником, який визначає архітектуру та сутність нової інформаційної цивілізації.

Починаючи з другої половини ХХ століття, коли набула стрімкого поширення науково-технічна революція, освіта стає безпосереднім джерелом розвитку сучасної культури. Сьогодні важко назвати сферу культури, яка б привертала до себе таку пильну увагу суспільства, як освіта. Дослідження системи освіти на сучасному етапі її існування належать до кола найбільш актуальних проблем філософського знання. Свідченням цьому є формування такого нового наукового напрямку як "філософія освіти".

Аналіз сучасної системи освіти здійснюється представниками різних галузей наукового знання, зокрема психологами і педагогами, соціологами і філософами, і, незважаючи на різні методологічні засади, більшість дослідників приходять до висновку, що сучасна система освіти значною мірою не відповідає потребам культури та суспільства. В умовах сучасності проблемного характеру набули фундаментальні засади освітньо-педагогічної діяльності: ідеал освіти, змістовне її наповнення, можливості класичних освітніх технологій. Такий стан речей свідчить про кризовий стан класичної моделі освіти та про необхідність становлення основних засад нової освітньої парадигми.

За роки незалежності визначилися основні засади реформування освіти. Вони передбачають: створення національної системи освіти, збереження досягнень минулого і водночас приведення їх у відповідність з нинішніми соціально-економічними вимогами, з потребами державного будівництва в перехідний період, зміцнення і розвиток демократизації суспільства, забезпечення входження освіти України у міжнародний простір.

Сучасна освіта повинна мати випереджальний характер, бути гнучкою відкритою системою, забезпечувати можливості для духовного, інтелектуального, фізичного розвитку всіх громадян України. Її перетворююча роль поступово має сформувати суспільство, яке постійно навчається.

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України схвалило чимало документів щодо методологічного і концептуального

забезпечення освіти. Їх спрямованість – гуманітаризація, диференціація освіти, посилення інтегральних процесів, утвердження загальнонародських і національних цінностей, формування громадянської свідомості і відповідальності.

Кардинально змінюється зміст освіти. Окрім його поточного вдосконалення здійснюється перспективна робота – створення державних освітніх стандартів для всіх рівнів освіти. Вони мають стати основою єдиного освоєного простору держави, гарантом одержаної якісної освіти в навчальних закладах різного типу і формування власності.

Досить складним та вагомим компонентом освіти є виховання. Складність викликає вже саме намагання конкретно і лаконічно сформулювати виховну проблематику, а тим більше – визначити цілі виховання та критерії вихованості. Здебільшого у цих намаганнях увагу зосереджують на загальних визначеннях мети та ідеалів. Дана абстрактність породжує невизначеність засобів їх досягнення, втрачає конкретну спрямованість, а виховання загалом набуває певного "трансцендентального відтінку". Загалом це можна вважати специфічною особливістю феномену виховання, котра обумовлена тим, що його метою є формування людини, яка має досить широкий спектр можливих реалізацій в соціокультурному бутті.

Науковці підкреслюють невідповідність традиційних пріоритетів виховання, що панували протягом останнього часу, реальним вимогам суспільного життя і наголошують на необхідності наукового аналізу даної ситуації в освіті. Виникла гостра потреба у корекції виховної роботи відповідно до новітніх соціальних умов.

Численна кількість різнопланових пропозицій стосовно необхідного напрямку освітніх реформ дає можливість говорити про відсутність у сучасній системі освіти єдиних загальноновизначених цілей та норм педагогічної роботи. Така ситуація дозволяє зробити висновок про процес трансформації сенсу освітньо-педагогічної діяльності.

Смисл, який традиційно вкладався в освітньо-педагогічну діяльність в межах класичної парадигми освіти, вичерпано. Сучасна система освіти знаходиться в процесі пошуку нового сенсу педагогічної діяльності.

Сьогодні на рівні змісту та методології в освітньо-педагогічній діяльності відбуваються істотні зрушення, які сприяють модернізації сучасної системи освіти. Ці складні процеси потребують зваженого аналізу та системних наукових досліджень, результати яких зможуть слугувати при визначенні основних засад нової освітньої парадигми.